

ارزیابی تحقق پذیری طرح های شهری

شهرروز چگینی^{۱*}، نوید سعیدی رضوانی^۲

۱- دانشجوی دکتری شهرسازی، واحد بین الملل کیش، دانشگاه آزاد اسلامی، shahrooz.ch@gmail.com

۲- استادیار گروه مهندسی شهرسازی، دانشکده مهندسی معماری و شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قزوین، Navidsaeidirezvani

چکیده

در زمینه ارزیابی تحقق پذیری طرح های توسعه شهری به ویژه پروژه های طراحی شهری در ایران تاکنون اقدام قابل توجهی انجام نگرفته است. طرح هایی که تاکنون در قالب طراحی شهری ارائه شده اند، مورد ارزیابی و سنجش کیفیت قرار نگرفته اند. در عین حال وجه مشترک مطالعات را می توان در فرایند انجام تحقیق، و در نظر نگرفتن جایگاهی برای پروژه های طراحی شهری برشمرد، شهر تهران در چالش های اخیر دست به اقدامات متنوع و متعددی در انجام پروژه های شهری در راستای محورهای مختلف توسعه زده است که چهره و مناظر جدیدی را برای شهر ایجاد کرده است. آسیب شناسی انجام شده نشان می دهد ویژگی های مثبت و منفی بسیاری در این پروژه ها قابل بحث و بررسی است که می توان آن را در چهار گام بررسی کرد؛ تعریف پروژه، برنامه ریزی و طراحی، اجرای پروژه و بازنگری به آن ها پرداخت. عدم توجه به اولویت ها و ضرورت های پیش بینی شده در طرح های بالادست و برنامه محور نبودن روند تعریف پروژه از آسیب های موجود در طرح های تهران است. همچنین عدم نیازسنجی در کنار امکان سنجی پروژه ها نیاز به لزوم یا ضرورت آن ها را مشخص نمی کند. در برنامه ریزی و طرح های پروژه ها، آسیب هایی در روند انتخاب مشاوران برنامه ریزی و طراحی و همچنین نظارت بر عملکرد آن ها وجود دارد. علاوه بر این پیوست های مختلف اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی در برخی موارد از استقلال و استحکام لازم برخوردار نیستند. روند تصویب پروژه های شهری و ضعف در مشارکت های مردمی در فرایند تهیه و تصویب برنامه ها جز نقاط ضعف پروژه های تهران است. در بخش اجرا، عدم تبیین نظام تحقق پذیری و شفافیت پروژه ها مورد تحلیل و نقد است. در نهایت نیز در مرحله بازنگری و ارزیابی عدم وجود شاخص های ارزیابی و نیز فقدان سازمان ناظر بر این بازنگری از دیگر مسائلی هستند که نقاط ضعف و قوت این پروژه ها را مشخص می کنند. در این میان نقد و تحلیلی ساختاری در این فرایند می تواند به راهکارهایی برای ارتقای کیفی پروژه ها کمک کند.

واژه های کلیدی: طراحی شهری، پروژه طرح های شهری، تحقق پذیری، آسیب شناسی، فرایند، تنزیل کیفیت

۱- مقدمه

در زمینه ارزیابی تحقق پذیری طرح های توسعه شهری به ویژه پروژه های طراحی شهری در ایران تاکنون اقدام قابل توجهی انجام نگرفته است. طرح هایی که تاکنون در قالب طراحی شهری ارائه گردیده است، مورد ارزیابی و سنجش کیفیت قرار نگرفته اند. از مطالعات نادری که در این زمینه انجام گرفته است، می توان به طرح پژوهشی انجام یافته توسط مهندسین شarmند با عنوان شیوه های تحقق طرح های توسعه شهری و طرح پژوهشی انجام شده توسط انجمن صنفی مهندسان مشاور و معمار و شهر ساز با عنوان طراحی شهری و جایگاه آن در سلسله مراتب طرح های توسعه شهری اشاره نمود.

وجه مشترک مطالعات مذکور آن است که در فرایند انجام تحقیق، جایگاهی برای پروژه های طراحی شهری قائل نشده اند و صرفاً طرح های جامع، تفصیلی و غیره مورد مطالعه قرار گرفته است؛ و بالعکس در سایر کشورها به موازات تهیه طرح های شهری، مطالعات امکان سنجی پیرامون تحقق آن انجام می گیرد و سازوکارهای الزام تدارک دیده می شود. همه طرح ها از شروع مطالعات